

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ДНІПРОВСЬКИХ ОСТРОВІВ У МЕЖАХ МІСТА КИЄВА

Пожарська А.-О.Ю.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
пр. акад. Глушкова, 2, 02017, м. Київ
pozarska1@ukr.net

У статті розглянуто наукові дослідження, присвячені островам річки Дніпро в межах міста Києва. Київські острови на Дніпрі відіграють важливу роль у житті міста, тому їм присвячено значну кількість наукових робіт із різних дисциплін. Більшість науковців, чії статті мають стосунок до цієї тематики, у своїх роботах демонструють недостатню обізнаність із питання попередніх досліджень цієї теми. Метою статті є проаналізувати та систематизувати наявні наукові дослідження, присвячені київським островам на Дніпрі. Роботу виконано шляхом аналізу відкритих джерел (GoogleScholar, JSTOR Academia, ResearchGate, Semantic Scholar, CyberLeninka, Web of Science, Scopus тощо) на наявність дисертацій, наукових статей та монографій з вивчення дніпровських островів Києва та їх подальшого наукового осмислення. В результаті аналізу було виявлено, що, по-перше, острови Труханів та Гідропарк є найбільше і найширше дослідженими з-поміж інших островів Дніпра в межах Києва. Найбільше уваги вивченню цих островів приділяли екологи, ландшафтознавці та архітектори. По-друге, найгрунтовнішими дослідниками дніпровських островів Києва є Г. Цуканова та І. Парнікоза (біологічний та екологічний напрямки). По-третє, дослідження островів як самостійного об'єкта є більш природничим, а вивчення островів як складової частини Києва – ландшафтно-планувальним. По-четверте, глибина та повнота досліджень залежить від об'єкту вивчення. Наукова новизна статті полягає в тому, що вперше було проаналізовано та систематизовано дослідження островів річки Дніпро в межах міста Києва з погляду різних дисциплін. Практичним значенням статті є виявлення сучасних наукових робіт із вивчення дніпровських островів у місті Києві, що може бути корисним у майбутніх дослідженнях учених під час написання їхніх наукових робіт. *Ключові слова:* наукові дослідження, річкові острови, дніпровські острови в межах Києва.

The scientific research systematization of the Dnipro river islands within the Kyiv city. Pozharska A.-O.

The article analyses the Kyiv city Dnipro river islands' research. These islands interest the scientists because of their significant role in the city life. The islands are the green zone within the territory of Kyiv. The researcher's papers do not contain the thorough information about the preceding exploration. **The article aims** to analyze and systematize the Kyiv city Dnipro river islands' investigation. **The research methodology.** The research is based on the open data sources (Academia, ResearchGate, GoogleScholar, JSTOR, Semantic Scholar, CyberLeninka, Web of Science, Scopus, etc.). The article analyzes the correspondent scientific articles, monographs and doctor of philosophy's theses. **Results.** The article systematizes the scientific works by the object, subject, granularity and authorship. The objects of the study are the different islands from the Kyiv city archipelago. The paper reveals that the most explored are the Trukhaniv and Venetsianskij (Hydropark) islands. The subjects of the study are the different study fields. The islands are revealed to be examined by the ecological, landscape and architectural research the most; by the geomorphological, remote sensing and soil research at least. The granularity divides the papers on the Kyiv city Dnipro river islands' case study and the islands-as-the-part-of-more-general-object's case study (the part of the Kyiv city's or the Dnipro river's case study). The most explored are the islands as the part of the Kyiv city, the less explores – as the part of the Dnipro river. The authorship of the papers finds out that the most of the authors do not examine the area of the Kyiv city Dnipro river islands again. The most expert scientists of the area are H. Tsukanova and I. Parnikoza. Combining these criteria the author concludes that the islands' case study is nature oriented while the islands-as-the-part-of-the-Kyiv's case study is architecture planning oriented. The islands' case study covers the higher islands variety compared to the islands-as-the-part-of-the-Kyiv's case study. The Trukhaniv and the Venetsianskij (Hydropark) islands are the most explored by the recreational and architectural research, Dolobetskij island – by the biological research, and the islands as the single object – by the landscape research. **Novelty.** The paper is the first attempt to summarize the Kyiv city Dnipro river islands' study. **The practical significance.** The article can contribute to the prospective Kyiv city Dnipro river islands' research. The paper observes the explored issues and reveals the unexplored one. *Key words:* scientific research, river islands, Dnipro river islands within the Kyiv city.

Постановка проблеми. Острови річки Дніпро в межах міста Києва викликають цікавість науковців як осередки природи посеред урбанізованої території. Дані острови є об'єктом досліджень вчених з точки зору різних дисциплін і наукових напрямків. Але, вивчаючи їхні роботи, можна помітити, що більшість авторів вказує незначну кількість попередніх публікацій з даної теми.

Актуальність дослідження. Острови річки Дніпро фактично знаходяться в центрі міста Києва. Вони відчувають значний антропогенний тиск: через

них проходять транспортні магістралі, на них впливають викиди і скиди промислових підприємств, комунальних господарств і транспорту, а відпочивальники створюють рекреаційне навантаження. Через своє розташування дані острови викликають закономірний інтерес забудовників, хоча природна нестійкість піщаної підстилаючої поверхні унеможливило безпечну забудову островів. Екологи закликають до збереження екосистем островів через унікальні види флори і фауни. Водночас функціонування столиці вимагає розвитку транспортної інфра-

структури, будівельної галузі та промисловості, що неодмінно веде до погіршення екологічної ситуації. Розв'язання усіх означених проблем та досягнення компромісу між економічним розвитком та збереженням природи потребує фахової думки науковців різних напрямків.

Зв'язок авторського доробку з важливими науковими та практичними завданнями. Для подальшого вивчення Дніпровських островів у Києві спочатку варто узагальнити попередні дослідження з цієї теми. Так вдасться скористатися найбільш вдалими ідеями попередників і сконцентрувати зусилля на розв'язанні ще не вирішених завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Внаслідок пошуку у відкритих джерелах не було знайдено робіт, присвячених саме вивченню наукових публікацій стосовно київських островів на Дніпрі. Як було зазначено вище, автори, які досліджують Дніпровські острови на території Києва, приділяють мало уваги минулим публікаціям з цієї теми. Винятком є монографія І. Парнікози [1], в якій в списку літератури вказано не лише наукові, а й публіцистичні джерела. Проте дана робота не мала на меті аналізу цих джерел, крім того, після її публікації з'явилися нові дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Внаслідок відсутності повної картини попередніх досліджень островів річки Дніпро в межах Києва наукове знання з цієї теми є неупорядкованим і фрагментарним. Авторів, дослідження яких присвячено київським островам на Дніпрі, не систематизували попередній досвід, їхні відомості про попередні дослідження островів охоплюють не всі сфери. У роботах найчастіше наводяться приклади дослідження островів лише з певного наукового напрямку і рідко згадуються інші наукові дисципліни (наприклад, географічні дослідження з ландшафтного планування не корелюються з подібними дослідженнями фахівців з архітектури).

Новизна. Як було зазначено вище, стаття вперше досліджує і систематизує наукові надбання різних дисциплін з вивчення островів річки Дніпро в межах міста Києва.

Методологічне або загальнонаукове значення. Статтю було створено за допомогою загальнонаукових методів аналізу і синтезу, узагальнення і порівняння. Джерелом дослідження стали відкриті дже-

рела (Google Scholar, JSTOR Academia, ResearchGate, Semantic Scholar, CyberLeninka, Web of Science, Scopus).

Виклад основного матеріалу. Дослідження островів річки Дніпро в межах міста Києва можна поділити на три групи:

- 1) дослідження островів як складової частини Києва;
- 2) дослідження островів як складової частини Дніпра;
- 3) дослідження дніпровських островів у Києві як самостійного об'єкта.

Таким чином, у таблиці 1 можна помітити, що більшість наукових робіт на тему островів річки Дніпро у межах Києва, – це дослідження островів як частини Києва, а власне островам як самостійному об'єкту присвячено менше публікацій. Київські острови як складова частина Дніпра є найменш вивченими.

Якщо ж об'єктом дослідження вважати конкретний острів або їх сукупність, то публікації можна розподілити за такими об'єктами:

- 1) о. Труханів;
- 2) о. Гідропарк (Венеціанський);
- 3) о. Долобецький;
- 4) о. Муромець;
- 5) о. Жуків;
- 6) о. Великий;
- 7) інші острови;
- 8) усі острови як єдиний об'єкт.

З таблиці 2 видно, що більшість робіт присвячено островам Труханів і Гідропарк (Венеціанський), дещо менше – острову Долобецький та островам як єдиному об'єкту. Острови Муромець, Жуків, Великий охоплені незначною кількістю публікацій.

Також можна розподілити роботи за науковим напрямком:

- 1) геоморфологічні;
- 2) історичні;
- 3) архітектурні;
- 4) біологічні;
- 5) дослідження ДЗЗ;
- 6) краєзнавчі;
- 7) екологічні;
- 8) ландшафтні;
- 9) ґрунтознавчі;
- 10) туристичні і рекреаційні;
- 11) господарське використання.

Таблиця 1

Групи досліджень островів річки Дніпро в межах Києва

Групи досліджень	Наукові праці
Дослідження дніпровських островів у Києві як самостійного об'єкта	[1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10]
Дослідження островів як складової частини Києва	[11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20; 21; 22; 23; 24; 25; 26; 27]
Дослідження островів як складової частини Дніпра	[28]

Таблиця 2

Групи публікацій на тему островів Дніпра в межах Києва за об'єктом дослідження

Назва острова або групи островів	Присвячені островам публікації
О. Труханів	[1; 2; 3; 4; 5; 6; 9; 11; 15; 19; 20; 21; 22; 24; 25; 28]
О. Гідропарк (Венеціанський)	[1; 2; 3; 4; 6; 7; 11; 12; 13; 14; 15; 19; 20; 21; 22; 24; 25; 28]
О. Долобецький	[1; 3; 4; 6; 9; 11; 20; 21; 22; 24]
О. Муромець	[1; 2; 3; 4; 14; 24]
О. Жуків	[1; 2; 3; 4; 8; 12; 14]
О. Великий	[1; 3; 4; 10; 21]
Інші острови	[1; 3; 4; 14]
Усі острови як єдиний об'єкт	[13; 15; 16; 17; 18; 21; 23; 26; 27]

Таблиця 3

Групи публікацій, присвячених островам Дніпра в межах Києва, за науковим напрямом

Науковий напрям	Публікації
Екологічні	[1; 3; 7; 11; 12; 18; 25; 28]
Ландшафтні	[1; 6; 10; 16; 17; 25; 26; 27]
Біологічні	[1; 2; 4; 6; 9; 14; 28]
Архітектурні	[5; 8; 13; 15; 19; 20; 21; 22]
Туристично-рекреаційні	[3; 5; 13; 22; 24]
Господарське використання	[13; 21; 22; 23]
Історичні	[1; 19; 20]
Краєзнавчі	[1; 7]
Ґрунтознавчі	[1; 18]
Дослідження ДЗЗ	[12]
Геоморфологічні	[10]

Таблиця 4

Систематизація наукових робіт за предметом і деталізацією досліджень

Напрямки досліджень	Дослідження островів як складової частини Києва	Дослідження островів як складової частини Дніпра	Дослідження дніпровських островів Києва як самостійного об'єкта
Історичні	[19; 20]		[1]
ДЗЗ	[12]		
Біологічні	[14]	[28]	[1; 2; 4; 6; 9]
Краєзнавчі			[1; 7]
Екологічні	[11; 12; 18; 25]	[28]	[1; 3; 7]
Ґрунтознавчі	[18]		[1]
Ландшафтні	[16; 17; 25; 26; 27]		[1; 6; 10]
Геоморфологічні			[10]
Архітектурні	[13; 15; 19; 20; 21; 22]		[5; 8]
Туристичні і рекреаційні	[13; 24; 22]		[3; 5]
Господарське використання	[13; 21; 22; 23]		

У таблиці 3 можна помітити, що є роботи монотематичні, присвячені лише конкретній галузі знань, та політематичні, які охоплюють кілька галузей. Роботи, які вміщують у собі кілька напрямків досліджень, у таблиці 3 фігурують у всіх задіяних категоріях.

Таким чином, більшість досліджень островів відносяться до екологічного, ландшафтного та архітектурного напрямку, трохи менше є біологічних робіт. Туристично-рекреаційному і господарському спрямуванню присвячена середня кількість робіт.

Найменше публікацій створено у галузях геоморфологічних, ДЗЗ, краєзнавчих і ґрунтознавчих, а також історичних досліджень.

Використовуючи вищезазначені критерії, можна створити подані нижче таблиці.

З таблиці 4 можна зробити висновок, що більшість досліджень островів як самостійного об'єкта має біологічне, менше – екологічне, ландшафтознавче і краєзнавче спрямування. Незначною є кількість робіт геоморфологічного та історичного

напрямку. Не було знайдено досліджень островів як самостійного об'єкта у галузях ДЗЗ та господарського використання.

Вивчення київських островів як частини Дніпра є лише у галузі біології та екології.

У дослідженнях дніпровських островів як частини Києва на першому місці знаходяться архітектурні, на другому – ландшафтні, на третьому – екологічні та господарські дослідження. Найменше дніпровські острови як складову Києва вивчають

у сферах ДЗЗ, біології та ґрунтознавства. Середньою є кількість наукових робіт у галузях екології, історії та туристично-рекреаційній сфері.

Отже, дослідження власне островів як самостійного об'єкта зосереджуються на їхньому природному складнику, а вивчення островів як частини Києва – на можливостях їх використання у міському плануванні.

Таблиця 5 вказує на об'єкти досліджень науковців – авторів наукових робіт із вивчення островів річки Дніпро в межах Києва.

Таблиця 5

Систематизація наукових робіт за об'єктом і авторством досліджень

Назва островів	О. Труханів	О. Муромець	О. Гідропарк (Венеціанський)	О. Долгобецький	О. Жуків	О. Великий	Інші острови	Острови як цілісний об'єкт
Автори								
<i>Роботи, у яких острови на Дніпрі у Києві є основною темою дослідження</i>								
І. Парнікоза	[1]	[1]	[1]	[1]	[1]	[1]	[1]	
Г. Гончар	[2]	[2]	[2]		[2]			
О. Бондар, Р. Шевченко, О. Машков, Д. Пашков	[3]	[3]	[3]	[3]	[3]	[3]	[3]	
Г. Цуканова	[4]	[4]	[4]	[4]	[4]	[4]	[4]	
О. Зінов'єва	[5]							
Ю. Клименко	[6]		[6]	[6]				
О. Дмитрук, Д. Пономаренко			[7]					
Р. Кучер					[8]			
І. Парнікоза, Г. Цуканова	[9]			[9]				
О. Томченко, Л. Мазуркевич, О. Малець						[10]		
<i>Роботи, у яких острови на Дніпрі у Києві є частиною більш широкого дослідження</i>								
М. Радомська, А. Яцьків, О. Колотило	[11]		[11]	[11]				
В. Якимчук, Л. Ліщенко, К. Суханов, А. Порушкевич			[12]		[12]			
Л. Бачинська			[13]					[13]
Т. Багацька		[14]	[14]		[14]		[14]	
В. Вечерський	[15]		[15]					[15]
Я. Дідух, У. Альошкіна								[16]
Н. Барщевська								[17]
С. Бортник, Т. Лаврук, Л. Тимуляк								[18]
Г. Зеленюк	[19]		[19]					
Н. Гальченко	[28]		[28]					
А. Марковський	[20]		[20]	[20]				
Ю. Палеа	[21]		[21]	[21]		[21]		[21]
М. Гусєв	[22]		[22]	[22]				
Б. Дробот, О. Чемакіна								[23]
І. Антоненко	[24]	[24]	[24]	[24]				
О. Савицька	[25]		[25]					
О. Савицька, Н. Корогода								[26]
О. Дмитрук, Ю. Олішевська, С. Дем'яненко, Т. Купач								[27]

З таблиці 5 можна зробити висновок, що більшість науковців мають лише одну роботу, яка присвячена або стосується київських островів на Дніпрі. Винятками є І. Парнікоза (біологічні, екологічні і ландшафтні дослідження), Г. Цуканова (біологічні дослідження) та О. Савицька (ландшафтні і екологічні дослідження).

Роботи, які присвячені лише островам, та роботи, у яких острови є складовою частиною вивчення Києва або Дніпра, відрізняються за об'єктами досліджень: у першому випадку охоплюється найрізноманітніші острови, а у другому – лише острови Венеціанський, Труханів або усі острови як цілісний об'єкт.

Нарешті, можна визначити напрямки досліджень різних островів (табл. 6).

З таблиці 6 видно, що найбільше є біологічних, екологічних, туристично-рекреаційних та архітектурних досліджень островів Труханів та Венеціанський, біологічних – острова Долобецький та ландшафтних – островів як цілісного об'єкта.

Монографія І. Парнікози [1] охоплює природні умови, рослинність та тваринний світ дніпровських островів у Києві. Наголос зроблено на необхідності охорони природи дніпровських островів, автор позиціонує своє дослідження як краєзнавче.

Стаття Г. Гончар [2] вивчає популяції диких бджіл на дніпровських островах.

Стаття О. Бондаря, Р. Шевченка, О. Машкова і Д. Пашкова [3] присвячена екологічному моніторингу дніпровських островів як складової частини регіонального ландшафтного парку «Дніпровські острови».

Дисертація Г. Цуканової [4] розглядає рослинність дніпровських островів з біологічної точки зору.

Стаття О. Зінов'євої [5] присвячена рекреаційному потенціалу київських островів з точки зору планування парків, у роботі наявна схема функціонального використання острова Труханів.

Ю. Клименко [6] аналізує видовий склад рослинності парків на островах Труханів, Долобецький і Гідропарк з наведенням карт рослинності і ландшафтів.

О. Дмитрук і Д. Пономаренко [7] осмислюють створення екостежки на острові Венеціанський та пропонують її маршрут.

Р. Кучер [8] наводить рекомендації щодо функціонального використання острова Жуків у вигляді картосхеми.

У статті І. Парнікози і Г. Цуканової [9] досліджено стан ценопопуляції рідкісної спорової рослини на островах Долобецький і Труханів.

О. Томченко, Л. Мазуркевич, О. Малець [10] у своїй статті вивчають зміну берегової лінії острова Великий; зроблено аналіз змін конфігурації острова, підкреслено негативність антропогенного впливу.

М. Радомська, Яцьків та О. Колотило [11] дніпровські острови згадують побіжно як частину Дніпровського району, але не розглядають детально; стаття оцінює зелені зони Києва.

Таблиця 6

Розподіл робіт за об'єктом і предметом досліджень

Назва островів Галузь знань	О. Труханів	О. Муромець	О. Гідропарк (Венеціанський)	О. Долобецький	О. Жуків	О. Великий	Інші острови	Острови як цілісний об'єкт
Історичні	[1; 19; 20]	[1]	[1; 19; 20]	[1; 20]	[1]	[1]	[1]	
ДЗЗ			[12]		[12]			
Біологічні	[1; 2; 4; 6; 9; 28]	[1; 2; 4; 14]	[1; 2; 4; 6; 14; 28]	[1; 4; 6; 9]	[1; 2; 4; 14]	[1; 4]	[1; 4; 14]	
Краєзнавчі	[1]	[1]	[1]	[1]	[1]	[1]	[1]	
Екологічні	[1; 3; 11; 25; 28]	[1; 3]	[1; 3; 7; 11; 12; 25; 28]	[1; 3; 11]	[1; 3; 12]	[1; 3]	[1; 3]	[18]
Ґрунтознавчі	[1]	[1]	[1]	[1]	[1]	[1]	[1]	[18]
Ландшафтні	[1; 6; 25]	[1]	[1; 6; 25]	[1; 6]	[1]	[1; 10]	[1]	[16; 17; 26; 27]
Геоморфологічні						[10]		
Архітектурні	[5; 15; 19; 20; 21; 22]		[13; 15; 20; 21; 22]	[21; 22]	[8]	[21]		[13; 15; 21]
Туристичні і рекреаційні	[3; 5; 22; 24]	[3; 24]	[3; 13; 22; 24]	[3; 22; 24]	[3]	[3]	[3]	[13]
Господарське використання	[21; 22]		[13; 21; 22]	[21; 22]		[21]		[13; 21; 23]

В. Якимчук, Л. Ліщенко, К. Суханов та А. Порушкевич [12] оцінюють екологічні умови Києва за спектрограмами листя дерев, серед точок спостереження є острови Гідропарк та Жуків.

У статті Л. Бачинської [13] заплава Дніпра (а з нею і острови) у Києві названі зеленим центром міста, наголошується на приділенні їм більшої уваги.

Т. Багацька [14] вивчає вищі судинні рослини Києва, у числі місць зростання неодноразово згадуються й київські острови на Дніпрі.

У статті В. Вечерського [15] острови розглядаються як частина панорами Києва.

У статті Я. Дідуха та У. Альошкіної [16] наведена класифікація екоотопів міста Києва (серед яких є острови) на основі класифікації EUNIS.

Н. Барщевська [17] вивчає ландшафти правобережної заплави Дніпра в Києві, складовою частиною якої розглядає і певні острови.

С. Бортник, Т. Лаврук, Л. Тимуляк [18] у своїй роботі виконують карту ґрунтів Києва, а також дають характеристику їх екологічного стану, територіально охоплюючи і острови.

Г. Зеленюк [19] згадує історію створення парків Києва, зокрема, і парків на островах.

У статті А. Марковського [20] йдеться про історію забудови Києва, згадуються острови Гідропарк, Труханів і Долобецький.

У статті Ю. Палехи [21] вказується ландшафтно-рекреаційна функція островів.

У статті М. Гусєва [22] розглядаються прибережні частини Києва, наголошується на недостатній освоєності і незручності доступу до київських островів.

Б. Дробот та О. Чемакіна [23] вказують на хаотичну забудову київських островів та складність їх транспортної доступності.

У статті І. Антоненко [24] острови згадані як частина зеленої зони Києва.

У дисертації О. Савицької [25] в ході ландшафтно-екологічних досліджень Києва однією з точок дослідження стали Труханів острів та Гідропарк.

Стаття О. Савицької і Н. Корогоди [26] вивчає естетичні ресурси Києва і відносить острови до заплавно-острівного ландшафтно-пейзажного району.

О. Дмитрук, Ю. Олішевська, С. Демяненко та Т. Купач [27] аналізують урболандшафти Києва, серед них – і урболандшафти островів.

Н. Гальченко [28] серед регіональних ландшафтних парків долини Дніпра вказує й РЛП «Дніпровські острови» на території київських островів та дає характеристику цінних видів рослин, що на них зростають.

Головні висновки. Через відсутність ґрунтовних робіт, присвячених власне дослідженню наукової літератури, у якій прямо чи опосередковано вивчаються острови річки Дніпро у межах міста Києва, у даній статті зроблено спробу проаналізувати, систематизувати та узагальнити такі наукові публікації. Роботи з дослідження київських островів на Дніпрі було систематизовано за детальністю, об'єктом і предметом досліджень. Було виявлено, що більшість публікацій досліджує острови недетально, як частину Києва; найчастіше об'єктом досліджень є острови Гідропарк (Венеціанський) та Труханів; найпоширенішими напрямками досліджень є екологічний, ландшафтний та архітектурний. Комбінуючи між собою різні класифікаційні критерії, можна помітити, що, по-перше, дослідження островів як самостійного об'єкта має більш природничий напрям, а вивчення їх як складової частини Києва зосереджено на можливостях їх господарського використання. По-друге, більшість авторів не є постійними дослідниками київських островів на Дніпрі і лише одноразово звертаються до цієї теми. По-третє, у роботах, присвячених власне островам, ширший вибір об'єктів дослідження. Нарешті, дослідження островів Венеціанський та Труханів є найрізноманітнішими за науковими напрямками. Таким чином, острови річки Дніпро в межах міста Києва охоплені найрізноманітнішими дослідженнями, хоча у їх вивченні є помітні прогалини, які потребують заповнення майбутніми науковцями.

Перспективи використання результатів дослідження. Стаття є лише першим щаблем із дослідження островів річки Дніпро в межах міста Києва. Наведені узагальнення допоможуть науковцям дізнатися про наукові роботи з цієї тематики. Знання вивчених і недосліджених питань у цій сфері допоможе вченим у створенні майбутніх публікацій. Завдяки цьому наукове знання про київські острови на Дніпрі може стати більш повним.

Література

1. Парнікоза І.Ю. Київські острови та прибережні урочища на Дніпрі – погляд крізь віки: монографія. Київ: Дніпро, 2012. 412 с.
2. Гончар А.Ю. Видовой состав и экологические особенности диких пчёл (Hymenoptera: Apoidea) Днепровских островов г. Киева. *Известия Харьковского энтомологического общества*. 2017. Т. 25. № 2. С. 11–21.
3. Бондар О.І., Шевченко Р.Ю., Машков О.А., Пашков Д.П. Екологічний моніторинг та екологічна безпека рекреаційного природокористування Дніпровських островів міста Києва. *Екологічні науки*. 2018. Т. 1. № 1 (20). С. 5–11.
4. Цуканова Г.О. Флористичне та ценотичне різноманіття островів Дніпра в межах м. Києва та його охорона: автореф. дис. ... канд. біол. наук: спец. 03.00.05 «Ботаніка»; Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного. Київ, 2005. 22 с.
5. Зінов'єва О.С. Рекреаційний потенціал Київських островів у ландшафтно-планувальній організації парків. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2016. № 46. С. 264–269.

6. Клименко Ю.О. Тенденції зміни деревної рослинності Київських парків, створених на базі рослинності заплави Дніпра. *Інтродукція рослин*. 1999. № 3–4. С. 149–156.
7. Дмитрук О.Ю., Пономаренко Д.В. Гідрологічна екостежка «Київська Венеція». *Географія та туризм*. 2010. № 3. С. 116–118.
8. Кучер Р.В. Розвиток острова Жуків, як частина регіонального ландшафтного парку – Дніпровські острови в м. Києві. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2016. № 46. С. 293–299.
9. Парнікоза І.Ю., Цуканова Г.О. Стан ценопопуляції *Botrychium multifidum* (S. G. GMEL.) RUPR. у м. Києві. *Український ботанічний журнал*. 2005. Т. 62. № 2. С. 289–295.
10. Томченко О., Мазуркевич Л., Малець О. Дослідження динаміки змін берегової лінії островів Дніпра в межах Києва (на прикладі острова Великий Північний). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. № 1(66)/2(67). С. 84–88. <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2017.66.12>
11. Radomska M., Yatskiv A., Kolotylo O. The assessment of condition and environmental functionality of green infrastructure at the Dniprovsky district of Kyiv city. *Екологічна безпека*. 2015. № 2(20). С. 32–36.
12. Якимчук В.Г., Ліщенко Л.П., Суханов К.Ю., Порущкевич А.Ю. Застосування спектральних індексів спектрограм листя дерев для оцінки екологічних умов їхнього росту в м. Києві. *Український журнал дистанційного зондування Землі*. 2015. № 5. С. 4–14.
13. Бачинська Л.Г. Можливості сучасного використання зеленого центру Києва. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2008. № 20. С. 181–187.
14. Багацька Т.С. Вищі судинні рослини рекреаційних зон м. Києва. *Інтродукція рослин*. 2014. № 3. С. 31–37.
15. Вечерський В. Композиційно-художня оцінка території пам'ятки культурного ландшафту Києва. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музеєзнавство і пам'яткознавство*. 2020. № 3 (1). С. 8–20. <http://doi.org/10.31866/2617-7943.3.1.2020.205305>
16. Дідух Я.П., Альошкіна У.М. Класифікація екоотопів міста Києва. *Наукові записки НаУКМА*. 2006. Т. 54: Біологія та екологія. С. 50–57.
17. Барщевська Н.М. Ландшафтне різноманіття та антропогенна трансформація правобережної заплави Дніпра в межах Київської міської агломерації. *Фізична географія та геоморфологія*. 2014. № 1(73). С. 98–103.
18. Бортник С.Ю., Лаврук Т.М., Тимуляк Л.М. Грунтовий покрив території Києва: сучасний стан та закономірності просторової організації. *Фізична географія та геоморфологія*. 2016. № 4 (84). С. 44–49.
19. Зеленок Г.О. До історії створення мережі парків м. Київ. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2013. № 41. С. 52–58.
20. Марковський А.І. Роль Дніпра у містобудівному каркасі Києва в історичному розрізі. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2016. № 46. С. 112–116.
21. Палеха Ю.М. Акваторія у планувальній структурі міста. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2016. № 46. С. 326–329.
22. Гусев М.О. Проблеми формування прибережних територій Києва. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2017. № 47. С. 42–47.
23. Дробот Б.В., Чемакіна О.В. Розвиток річкової транспортної інфраструктури у місті Києві. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2017. № 48. С. 185–190.
24. Антоненко І. Зелена зона в рекреаційно-туристичному потенціалі міста Києва. *Вісник львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2014. № 34. С. 3–11.
25. Савицька О.В. Ландшафтно-екологічний аналіз зеленої зони столичного міста (на прикладі міст Києва і Берліна): автореф. дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.01; НАН України. Ін-т географії. Київ, 2003. 28 с.
26. Савицька О., Корогода Н. Застосування електронної карти «Природна основа ландшафтів Києва» у дослідженнях естетичних ресурсів міста. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2014. № 48. С. 292–297.
27. Дмитрук О., Олішевська Ю., Дем'яненко С., Купач Т. Ландшафтно-архітектурні комплекси міста Києва. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія*. 2011. № 58. С. 23–27.
28. Гальченко Н.П. Характеристика регіональних ландшафтних парків долини Дніпра. *Світ медицини та біології*. 2009. № 2. С. 128–132.